

เทศน์เช้า วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันวิสาขบูชา วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนามาก ถ้าเป็นวันสำคัญ เห็นไหม วันหนึ่ง ๒๔ ชั่วโมง วันหนึ่งล่วงไปๆ มันก็เป็นวันหนึ่งๆ ไม่มีสูงไม่มีต่ำ ไม่มีลึกไม่มีตื้น วันสำคัญทางพุทธศาสนาเราต้องให้หลักกับหัวใจของเรา

หลักของหัวใจ เห็นไหม ศาสนาพุทธ ใจนี้เป็นภาชนะที่จะใส่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือความรู้ลึก ความรู้ลึกคือ รู้ลึกชั่ว รู้ลึกบุญกุศล รู้ลึกบาปอกุศลนั่นมันเป็นความทุกข์ความสุขในหัวใจของเรา ความทุกข์ความสุขในหัวใจของเราไม่มีใครที่สามารถจะเข้าไปรู้แจ้งสิ่งนี้ได้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ แล้วก็ตรัสรู้ธรรมในวันนี้ แล้วก็ดับขันธปรินิพพานไปในวันนี้ เป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนา เป็นหลักว่าเพราะมีวันนี้ มีเจ้าชายสิทธัตถะ มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงมีธรรม ธรรมอันนี้ถึงเทียบเคียงเข้ามาถึงหัวใจของเรา

หัวใจของเราที่ทุกข์ที่ยากอยู่นี้มันทุกข์มันยากเพราะมันไม่มีอาหารของมัน เราพยายามเข้าใจว่าอาหารของมันคือความพอใจ เห็นไหม ความเข้าใจของโลกเข้าใจผิด ความพอใจนะ อยากได้สิ่งใดสมความปรารถนา อยากได้สิ่งใด สิ่งนั้นสมความปรารถนา อยากได้เงิน อยากได้ทอง อยากได้วัตถุต่างๆ แล้วสมความปรารถนา อันนั้นเป็นความสุข

อันนั้นมันเป็นสิ่งที่ว่าเป็นเหยื่อล่อ ล่อให้ใจนี้ปรารถนามากขึ้นไป ปรารถนามากขึ้นไป แล้วเราก็ต้องวิ่งหาสิ่งนั้นขึ้นไปเพราะเราไม่เข้าใจว่าอาหารของใจคือความสงบ คือสัมมาสมาธิ คือความสงบของใจ

ถ้าใจอย่างนี้มีความสงบของใจ อาหารของมันเข้าไป มันเริ่มวางตัวได้ แล้วอาหารของมัน มันมีกรรมโอสธเข้าไปแก้ไข องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสธรรมขึ้นมาเพราะกรรมอันนี้ เข้าไปแก้ไขใจของเรา

ถึงต้องหาอาหารอันนี้ใจ หาอาหารนี้ เริ่มต้นเราหาไม่ได้ เรายังหาไม่เป็น มันก็ทำบุญกุศล ไปก่อน บุญกุศลเป็นความอิมของใจ เป็นอามิสทานก็จริงอยู่แต่มันเป็นให้เราได้สละออกไป สิ่งที่เราสละออกไปมันจะเปิดเข้ามาถึงใจ ใจมันจะเปิดออกๆ เพราะเราไม่เคยสละ เราไม่เคยค้นคว้า เราไม่เคยหาสิ่งใดเลย เราไม่เคยทำอะไรเลยเราก็ไม่เคยได้อะไรเลย

เพราะเราคิดว่าพระพุทธเจ้าสอนให้ปล่อยวาง เราปล่อยวาง อยู่ที่บ้านกันเราก็กว้าง ปล่อยก็วางแล้วเราไม่ต้องทำอะไรเลย มันก็ไม่ได้อะไร เห็นไหม เหมือนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนแล้วว่าวางแล้วๆ เราวางแล้ว นั่นนะกิเลสมันหลอก หลอกให้ว่าเป็นการวาง เพราะมันไม่ต้องการทำสิ่งใดเลย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ความเพียรชอบ ต้องมีความเพียรชอบ”

เราอยากมีสมบัติ เห็นไหม คนที่ทำการค้าทำธุรกิจประสบความสำเร็จเพราะอะไร? เพราะเคยได้สร้างบุญกุศลมา คนทำการค้ามาก คนประสบความสำเร็จนี้มีน้อยกว่าคนที่ไม่ประสบความสำเร็จ ทุกคนต้องมีการแข่งขันไป โอกาสวาสนาของคนไม่เหมือนกัน โอกาสวาสนาการสะสมมาไม่เหมือนกัน การสร้างมาไม่เหมือนกัน

ถึงว่าเรื่องของกรรมมันเป็นเรื่องของอินไตย มันเป็นความลึกลับซับซ้อนมาก ความลึกลับซับซ้อนที่ว่าไม่มีใครสามารถชำแรกความเข้าใจสิ่งนี้ได้เลย แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังบอก “อินไตย” เห็นไหม มันลึกลับที่ว่ามันสะสมมาชาติไหนก็ไม่รู้ มันมีความเห็นมาตั้งชาติไหนก็ไม่รู้ แล้วมันฝังใจมา เพียงแต่มันแสดงตัวออกเมื่อไหร่

สิ่งที่แสดงออกเมื่อไหร่ เห็นไหม คนไม่ทำบุญกุศลเลย เขาประสบความสำเร็จมหาศาล เขาทำของเขาเมื่อชาติใดชาติหนึ่ง เขาต้องทำของเขา มาไม่ทำของเขาเขาจะไม่มีโอกาสอย่างนั้น หรือโอกาสอย่างนั้นหายาก โอกาสของเราก็อายาก พระพุทธเจ้าสอนมาเรื่องอย่างนี้ ให้เห็นการกระทำนี้ มันเป็นเรื่องความจริง เราถึงต้องทำบุญกุศลของเราขึ้นมา

วันนี้วันพระ วันวิสาขบูชาด้วย คนทำบุญมาก เห็นไหม เราคิดกัน ทัวไปเขาบอกว่าทำบุญทุกวันนะ ยกเว้นแต่วันพระกับวันเสาร์อาทิตย์เพราะพระจะได้มาก นั่นนะเวลาเราหิวขึ้นมา มันไม่คำนึงหรอกว่าเราจะคำนึงวันไหน เราจะทำวันไหน เราจะกินวันไหน เราไม่กินวันไหน มันต้องกินทุกวัน

นี่ก็เหมือนกัน วันพระ วันเสาร์วันอาทิตย์ วันที่มันเป็นนักขัตฤกษ์ เราทำบุญเพราะอะไร? เพราะมันเป็นวันสำคัญ วันสำคัญนี่เป็นวันเปิดโลก เห็นไหม โลกธาตุนี้จะรับรู้กันหมดเลย รับรู้หมด ผู้ที่เป็นพยาน ผู้ที่รับรู้การทำบุญของเรามีมากกว่า เจ้ากรรมนายเวร สิ่งต่างๆ เขาจะรอรับส่วนบุญส่วนกุศล เหมือนกับเราไปดมหรสพ เห็นไหม มิงานมีการเราก็ก็น่าไปดูกัน

นี่ก็เหมือนกัน ในวิภวภูตต่างๆ ในภพชาติต่างๆ ถ้าเป็นวันไหนเป็นวันบุญกุศล เขาต้องการสิ่งนั้นกัน แล้วคนที่เจ้ากรรมนายเวรเขาได้รับสิ่งนั้นด้วย มันก็เป็นการผ่อนเวรผ่อนกรรมเราเห็นไหม ผ่อนเวรผ่อนกรรมของเราที่เราทำขึ้นมา

การผ่อนไม่ใช่ผ่อนที่ว่ามันชะล้างกันได้ เพียงแต่การให้อภัยกัน เราให้บุญกุศลเขา เขาคิดถึงเรา การคิดถึงกัน ความเป็นบุญกุศลสื่อถึงกัน การคิดถึงกันด้วยบุญกุศลอันนั้นเป็นบุญกุศล เป็นความสุข

สิ่งที่เป็นความสุขความพอใจย้อนกลับเข้ามา นี้อามิสเป็นอย่างนี้ บุญก็เป็นอย่างนี้ คือการกระทำเป็นแบบนี้ เป็นที่ว่าเป็นทานก่อน สละทานเข้าไป เวลาถ้าเราไม่ถึงที่สุด เราตายไป สิ่งที่เราทำไว้ต้องเป็นของเรา

ทาน ศีล สมาธิ ปัญญา ทานแล้วก็มีศีล ศีลความปกติของใจ ทำใจสงบเข้ามา สิ่งนี้เป็นวันสำคัญทางศาสนา ศาสนธรรมนี่คือคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะคือ ศาสนธรรม ศาสนาจะมีขึ้นมาได้เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม ในใจนั้นตรัสรู้ธรรม ธรรมในหัวใจนั้นถึงเป็นธรรม

ถ้าไม่มีธรรมขึ้นมา ไม่มีสิ่งใดแบ่งแยกว่าชั่วหรือดี ถ้ามีเราพอใจ เราทำสิ่งที่เราพอใจ เราก็นึกถึงสิ่งนี้ถูกต้อง ใครพอใจสิ่งใดสิ่งนั้นถูกต้อง แต่ต้องเอาศีลมาเป็นเครื่องหมาย เห็นไหม ศีลธรรม จริยธรรม ความถูกต้องในศีล ความถูกต้องด้วย การกระทำของเราด้วย แล้วมันถูกในศีลนั้นถึงจะเป็นบุญ ถ้ามันผิดในศีลไป มันเป็นอกุศล

สิ่งที่เป็นอกุศล ความชอบใจนั้นก็ไม่เป็นบุญ ความชอบใจนั้นเป็นบาปอกุศล แต่ความไม่
เข้าใจมันก็อยากจะทำ สิ่งที่ยอยากจะทำ ถึงต้องมีสมาธิ มีความยับยั้งชั่งใจ สิ่งที่ยยับยั้งชั่งใจ เห็นไหม
รถทุกคนบอกว่าต้องเครื่องยนต์ดี ต้องมีคันเร่งดี เครื่องยนต์ดี แต่ไม่มีใครคิดเลย รถต้องมีเบรกดี ถ้า
รถเราเบรกเราไม่ดี รถนี้ต้องมีปัญหาขึ้นมา เบรกมันจะเบรกไม่ได้เลย

นี่ก็เหมือนกัน สัมมาสมาธิสติดยับยั้งชั่งใจ ถ้าไม่มีเบรกในหัวใจของเราเลย ไม่มีการเบรก
อะไร เบรกหัวใจรู้สึกยับยั้งชั่งใจของเราได้ สิ่งนี้จะเป็นบุญกุศล เห็นไหม นี่ยับยั้งชั่งใจนะ
สัมมาสมาธิสติดยับยั้งความฟุ้งซ่านของมัน

เบรกก็ดี รถก็ดี เห็นไหม เวลาเบรกดี เราเบรก เรายับยั้งชั่งใจของเราได้ แล้วเครื่องยนต์เราก็
ดี เราเร่งก็ได้ เวลามันคิดถึงความปลอดภัยจะได้บุญกุศล ประารถต้องการความสุข
ประารถเรื่องเข้าใจ เพราะได้ยินได้ฟังธรรมนะ สัมมาสมาธิว่ามีความสุขมากเป็นอย่างไร เราอยาก
ลอง เห็นไหม นั่นนะมันมีคันเร่ง

สิ่งที่มีคันเร่ง เวลาประพฤติปฏิบัติธรรม ทำไมพระอยู่ป่านั่งทั้งวันทั้งคืนก็นั่งได้ ๗ วัน ๗
คืนก็นั่งได้ หลวงปู่เตือนะ ๗ วัน ๗ คืนนั่งอยู่ในถ้ำเชิงดาว ทำไมทำได้ล่ะ? เพราะอะไร?

เพราะต้องการสิ่งนี้ไง ต้องการใจที่มันเป็นสิ่งที่ถึงที่สุด มันถึงที่สุด มันฟุ้งซ่านที่สุดให้มัน
ฟุ้งซ่านไป มันจะฟุ้งซ่านไปถึงไหน มันยับยั้งได้ไหม ถ้ายับยั้งได้เราต้องยับยั้งกัน นี่มันเป็นไปได้
สิ่งใดถึงที่สุดแล้วมันต้องหยุด สิ่งใดๆ ในโลกนี้เป็นอนิจจังทั้งหมดเลย ความคิดของใจก็เป็น
อนิจจัง มันเป็นอนิจจังตามธรรมชาติของมัน แต่เราไม่มีเครื่องมือ เราไม่มีสิ่งใดเข้าไปพิสูจน์

ในเมื่อไม่พิสูจน์มันก็เป็นประสาทความคิดของเราเอง ความคิดเราก็จินตนาการไป ความเห็น
ของโลกจินตนาการไปตลอด ปัญญาขนาดไหนเอาตัวไม่รอดนะ ปัญญาของโลกพยายามเอา
ตัวรอด มันไม่รอดเพราะอะไร? เพราะมันต้องตายเกิด จะประสบความสำเร็จขนาดไหนก็แล้วแต่
เราต้องพลัดพรากจากเขา เขาต้องพลัดพรากจากเรา มีอะไรเป็นที่พึ่ง

แต่ถ้าทำหัวใจของเราได้มันมีความรุ่มเย็นของใจ มันพร้อมที่จะไป คนออกจากบ้าน เเสบียง
อาหารพร้อมขึ้นใจ มันจะไปไหนก็ได้ ใจจะออกจากร่างกาย เวลามันสละตายขึ้นมา ใกล้เคียง
ขึ้นมา คนเราไม่กลัวตายนะ ถ้ามันมีบุญกุศลมันไม่กลัวตายหรอก มันพร้อมที่จะไป เพราะสิ่งนี้มัน

ต้องเป็นไป มันสลัดทิ้งด้วยว่าสิ่งนี้มันเป็นเรื่องภาระน่าเบื่อหน่ายแล้ว มันต้องสลัดทิ้งไป ไปหาของใหม่ข้างหน้าดีกว่า

มันต้องเป็นอย่างนั้นไปเพราะมันมีเชื้อ มีสิ่งที่ในหัวใจนั้นต้องเป็นไป องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาดับสิ่งนี้ได้ ถึงมาตรัสรู้ธรรม เพราะมาดับสิ่งนี้ได้ ถ้าดับสิ่งนี้ได้ ดับในหัวใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อนแล้วก็วางไว้เป็นสิ่งที่ว่าเราศึกษาเล่าเรียน แล้วเราพยายามค้นคว้าของเราย้อนกลับเข้ามา ถ้าเราทำได้

ทำได้เหมือนกัน ทุกข์เหมือนกัน ทุกข์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกข์มากเพราะเป็นกษัตริย์ รับรู้สิ่งต่างๆ เป็นกษัตริย์นี้รับรู้มาก มีความรับผิดชอบมาก แล้วต้องสละสิ่งนั้นออกไปอย่างพวกเรานี้รับผิดชอบขนาดไหน? รับผิดชอบแค่ครอบครัวของเรา ทำไมเราถึงไม่ได้?

สิ่งที่ทิ้งไม่ได้ เรายังทุกข์น้อยกว่า แล้วทุกข์เป็นอันเดียวกันไหม? ทุกข์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นทุกข์ในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทุกข์ในใจของเราก็คือทุกข์ในใจ ทุกข์เหมือนกัน มันจะดับได้ด้วยนะ ด้วยอริยมรรค ด้วยความเพียรชอบ ด้วยความอุทิศของเรา แล้วเราก็ค้นขึ้นมา สิ่งนี้เป็นสมบัติของเรา

สิ่งที่เราหามาเป็นสมบัติของโลกนะ แก้ว แหวน เงิน ทองมันเป็นแร่ธาตุอยู่ในโลกนี้ เขาไปขุด เขาไปเลี้ยวระโน มันถึงเอามาค้าขายถึงเป็นของเรา เป็นของเราก็คือเป็นของชั่วคราว เป็นสมบัติโลกเห็นไหม ต้องวางไว้ในโลก สมบัติที่เราแสวงหากันนี้ชั่วคราวๆ เท่านั้น อาศัยกันชั่วคราว

แต่สมบัติของเราคือสิ่งความรู้สึกลึกซึ้งผัดของใจ ใจสัมผัสสัมผัสสมาธิ ใจสัมผัสปัญญาที่การแยกแยะกิเลสออกไป สิ่งนี้มันจะแนบไปกับใจ มันเป็นเกิดขึ้นที่ใจดับที่ใจ ดับที่ใจแต่มันเป็นความฝังใจ เห็นไหม เป็นสัญญาอันละเอียด

สัญญา รูป เวทนา สังขาร วิญญาณ มันเป็นขั้น ๕ สัญญาเป็นความจำได้หมายรู้ นี่เป็นอายตนะหมด แต่ถ้ามันรวมลงแล้ว มันไปอยู่ใน อวิชชาปจฺจยาสงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญญาณ์เห็นไหม วิญญาณ์ปฏิสนธิอันนั้นมันจะจับสิ่งนี้ได้ สิ่งนี้จะต้องจับลงที่ใจ ภาชนะของหัวใจนี้แน่นอน

ทำอะไรไว้ก็แล้วแต่เรามีบัญชีต่างๆ เราทำบัญชีของเรา เรื่องทรัพย์สินสมบัติของเราเรามีบัญชีไว้ บัญชีนั้นมันก็เลอะเลือนได้ แต่การจับลงที่ใจจะไม่มีการเลอะเลือนเลย บุญกุศลเป็นบุญกุศล

บาปอกุศลเป็นบาปอกุศล จะต้องติดไปกับใจดวงนี้ ความลับต่างๆ ที่โลกเขามีกันอยู่นั้นเป็นเรื่องของความลับของทางโลกเขา แต่ความลับในหัวใจของเราไม่มี เราทำสิ่งใดเรารู้คนเดียว เรารู้แจ้งอยู่ในหัวใจของเรา ความสะสมไปต้องสะสมลงไปที่ใจของเรา เราถึงต้อง เห็นใหม่

ศาสนาพุทธสำคัญตรงนี้ไง สำคัญตรงที่ว่ามีตั้งแต่ทาน ศีล ภาวนา เราจะทำแค่ทาน เราก็ได้แค่ทานของเรา ทานนี้ก็บุญกุศลแล้ว บุญกุศลเพราะเราสละออกไป เป็นสมบัติของเราแน่นอนต่อไป

การฟังธรรมนี่ก็เป็นอีกส่วนหนึ่ง การฟังธรรม ความเข้าใจ วิชา การให้วิชาการกัน เห็นใหม่ ให้วิชา ให้ความรู้ ให้สิ่งที่เป็นประกอบสัมมาอาชีวะได้ ให้ใจมันเย็นตัวได้ เพราะฟังธรรม ธรรมอันนี้ถึงเข้าไปกล่อมเกล้าใจ ใจนี้ถึงพัฒนาของมันขึ้นมาได้ จนมันก้าวเดินของมันเองได้

แต่ก่อนก็ไม่เข้าใจธรรมคืออะไร? ธรรมคืออะไร? ฟังไปๆ จนเข้าใจ พอเข้าใจแล้ว สอนคนอื่นก็ได้ สอนเราเองก็ได้ หลักการของใจก็มีอยู่ สิ่งที่มีอยู่ของใจพัฒนาขึ้นมา สิ่งนี้เป็นฟังธรรม ธรรมนี้ใจพัฒนาขึ้นมา มันตั้งแต่อาหารของมันเกิดขึ้นมา

อาหารของกาย อาหารของอาหารนี้เราหามาปัจจัย ๔ ปัจจัย ๔ เครื่องอยู่อาศัยไม่ปฏิเสธ ปฏิเสธไม่ได้หรอก เพราะมันเป็นปัจจัยเครื่องอาศัย ต้องมีอยู่ ถ้าไม่อาศัยชีวิตนี้ก็ดำเนินไปไม่ได้ เห็นไหม พระยังต้องบิณฑบาต พระยังต้องฉันข้าวเพื่อดำรงธาตุขันธ์ไว้ เพื่อจะต้องแสวงหาธรรม แสวงหาเรื่องความพ้นทุกข์อันนี้

ถ้าแสวงหาเรื่องความพ้นทุกข์อันนี้ไปได้ มันจะเป็นพ้นจากทุกข์ออกไป ถ้าแสวงหาอันนี้ไม่ได้ มันตายเกิดไป โอกาสเราจะพบศาสนาก็ยาก โอกาสที่เราจะเข้าใจเรื่องธรรมก็ยาก ถ้าสิ่งนี้เกิดขึ้นมาในหัวใจของเรา เพราะใจมันพัฒนา ใจมันเป็นขึ้นมา นั่นนะฟังธรรม

ฟังธรรมขึ้นมาละ ฟังธรรมขึ้นมาเป็นสมบัติยืมเขามา แล้วพัฒนาขึ้นมาจนเป็นสมบัติของเรา สมบัติของเรามันจะลองผิดลองถูกไป ถ้ามันผิดไปมันก็วนออก วนออกเพราะว่ามันรับรู้สิ่งต่างๆ แล้วมันก็ฟังซ้ำขึ้นมา มันไม่สมุจเฉตปหาน ถ้าเป็นความจริงเข้ามาจะย้อนกลับเข้ามา แล้วมันสมุจเฉตปหาน ต้องมีสมุจเฉตปหาน ถ้าไม่สมุจเฉตปหานเป็นตถังคปหาน ปหานชั่วคราว

สิ่งที่ปหานชั่วคราว เราพลาดๆ กันตรงนี้ พอเราปหานชั่วคราว เข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นธรรม พอใจกับสิ่งที่ว่าเป็นธรรมอันนี้ พอเสร็จแล้วมันก็จะคลายตัวไปเอง มันเลื่อมมันไปสภาพของมัน “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา” ความดีก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นธรรมดา อยู่กันชั่วคราว

แต่การจับลงที่ใจนี้ไม่ชั่วคราว อันนี้เป็นความจริง ถ้าสมมุจเนทปหานนี้ขาด ตามความเป็นจริงนี้ขาดไปเลย นั่นนะมันต้องมีปัญญาสิ่งนี้เข้ามาถึงชำระกิเลสเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป แล้วจะพ้นออกไปจากกิเลส

วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนา พุทธศาสนาถ้าเราเป็นความจำมาก็เป็นพุทธศาสนาเป็นประเพณีวัฒนธรรม ถ้าพุทธศาสนา ถ้าเป็นพระในหัวใจขึ้นมา ใจของใครปฏิบัติจนเป็นพระขึ้นมา เห็นไหม พระพุทธศาสนาอยู่ที่ใจ เพราะภาชนะของใจ ความรู้สึกอันนั้นมันเป็นธรรมทั้งหมด ธรรมทั้งแท่งในหัวใจ นั่นเป็นศาสนธรรม

ศาสนธรรมเป็นสมบัติของสัตว์โลก ของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ มันถึงเป็นความมหัศจรรย์ใจที่อึดเต็มแล้วมหัศจรรย์มาก มันลึกลับมหัศจรรย์จนพูดให้ใครฟังใครก็ไม่เชื่อหรือ เป็นไปไม่ได้ เป็นไปไม่ได้ หมดกาลหมดเวลาเป็นไปไม่ได้ แต่ใจของผู้ที่ปฏิบัติมันต้องเป็นไปได้ มันรับรู้จากใจดวงนั้น ใจดวงนั้นเข้าใจตามความเป็นจริงแล้วจะซึ่งในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ถึงว่ายิ่งเคารพพระพุทธเจ้ายิ่งเห็นโอกาสเป็นความจำเป็น โอกาสที่เราแสวงหานี้เป็นความจำเป็นมาก ถ้าจำเป็นอย่างนั้น เราต้องพยายามมีความเคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ กตัญญูรู้คุณไป

ถึงว่าวันนี้วันสำคัญทางพุทธศาสนา ทำบุญแล้วอุทิศส่วนกุศลให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เท่ากับอุทิศส่วนกุศลให้กับเราเอง เพราะพุทธะคือใจของเรา มันจะรู้อยู่ในหัวใจของเรา รับรู้ เราทำเอง เราได้เอง เราทุกอย่างพร้อมเองในหัวใจของเรา เอวัง